

פרטי - נ ל מט. 4/ג

מישיבת ועדת הפנים שהתקיימה ביום ג'
י"ז בטבת תשי"א (26.12.50) בשעה 9.25

נוכחים:

חברי הועדה:

ז. ורהפטיג - היו"ר
י. בן-צבי
י. גורי
א. פראי
ט. טובי

מוזמנים:

מר סלומון - מטעם משרד המשטרה.

חסרי:

ד. הכהן
ס. זואבי
נ. ילין-סוד
א. כהן
ב. מינץ
ש. מרלין
ס. סנה
י. ספיר
א. שפטל
ר. שרי

סדר היום: דיון בשאלת בתי-הסדר.

היו"ר ז. ורהפטיג:

פותח את הישיבה.
הישיבה הזאת תהיה מוקדשת לדיון על בתי-הסדר.

א. פראי:

חבר הכנסת מינץ שהוא יושב ראש הועדה הזו, פתח את הדיון בשאלה זו בזה שהוא הסמיך את הדיון לפעולה בשוק השחור, ולמאסר ספקרים, מכיון שדבר זה עורר אצלו דאגה. אולם אני מוכן לומר, כי גם מפקיעי שערים זקוקים לתנאים טובים בבתי הסוהר הכללים ואני מברך על כך שחודש הדיון בשאלה זו.

אני רוצה להעיר אי-אלו הערות בקשר לסיור שהיה לנו בבתי הסוהר. אני יכול לסכם ולומר, שלא נתקלנו בזמן הסיור, בגלויים מסוימים של סדיזם ואפשר לומר, כי הסדרים הם בדרך כלל טובים. כל זה אני אומר מתוך התרשמותי הסובייקטיבית. הרושם שלי הוא, כי הסדרים הם הרבה יותר טובים מאשר היו בתקופת המנדט. האוכל אף הוא מניח פחות או יותר את הדעת. אבל הייתי אומר ששלשת חברים שציינתי דהיינו: אין גלויי סדיזם, הנאים די טובים, ואוכל משביע רצון - זה כמעט כל החיוב שישנו בבתי הסוהר ובזק אפשר לראות את כל ההתקדמות שנעשתה מאז ועד עתה.

מה לא נעשה? באחת הישיבות הקודמות העיר חבר הכנסת ספיר ולחנות דעתו הצטרף גם מר סלומון, שנקודת הכובד היא תנאי הדיון והשיכון בבתי הסוהר, ובלי בית סוהר מודרני אי אפשר לעשות דבר. אני איני מוכן לערער על הנחה זו. משום שזה אחד מהתנאים המוקדמים. אבל בכל זאת אינני חושב שזה הכל, וגם בתנאים הקיימים אפשר לשנות את משטר בתי-הסוהר.

מהי נקודת הביקורת העיקרית שלי? אנו שומעים שמדברים, שבית סוהר זה מוסד לתיקון המידות, כך קוראים לבית-

א. פראי:

אם סוהר בכל הלשונות. אולם אני קובע, שמזמן היות מדינת ישראל, לא נעשה אפילו הצעד הראשון בכיוון של הפיכת בית הסוהר למוסד לתיקון מידות. אני בזכר, כאשר ישבנו בבית הסוהר ביפו וחקרנו את האסירים, עשו עלינו רושם קשה, בעיקר, הפושעים הצעירים. ומתברר, כי הם לומדים את מלאכת הגניבה בבית הסוהר, והנוכחים לא הכחישו את הדבר. ויש ונער נתפס בעוון גניבה ומחוסר טיפול ותנאים מתאימים, הוא לומד את המלאכה מחברו - זוהי השיטה, וזהו המצב לא רק לגבי פושעים צעירים. אדם היוצא מכתלי בית-הסוהר, אין כל יסוד להניח שהוא יתקן את מידותיו, פרט לאנשים יוצאים מן הכלל. למשל בבית הסוהר בתל-מונד, ישנו שם אדם אחד שרצה את אשתו. אפשר לראות שאדם זה הוא משכיל במידה מסוימת, ויכול לקרות מקרה של קנאה שהעביר אותו על דעתו, והוא נידון למספר שנים רב. יש להניח שאדם כזה כאשר יעזוב את בית הסוהר לא יחזור לסורו. אולם אני מדבר על אנשים שיש להם "פרה דיספוזיציה" לכך. בית הסוהר אינו מתקן את מידותיהם בשום פנים. ואם המצב הוא כזה, הרי זו הנחת כספי המדינה על קרן הצבי.

ישנם אנשים שנידונים למספר שנים, וכיצד אנו מחנכים אותם? מדוע המשטר בבית הסוהר הוא כזה ששומרים עליהם שלא יברחו, ולפעמים אפילו מרקיזים להם מכות? את האסירים, רק מאכילים ומספקים את צרכיהם, ואותו אסיר הנידון ל-5 או 10 שנים עוזב את בית הסוהר כאילו לא קרה דבר, מלבד אנשים בודדים שיש להם רמה תרבותית מסוימת. אולם אם היושב בבית הסוהר, כמה שנים יתכן שיחזור בתשובה, אך אין זה כלול במשטר בית הסוהר שלנו, שאדם יתקן את מידותיו.

מהי פה נקודת הכובד? בשטח זה לא צעדנו אף צעד קדימה, לא נחוצים לנו כל כך הרבה שוטרים ופקידים. נחוצים לנו בראש ובראשונה מחנכים. גישה יסודית זו אינני בהנהלת בתי-הסוהר ובהנהלת המשטרה. אנו לא חדשנו דבר בשטח זה, וממשיכים באותה מסורת ההולכים בה על בתי הסוהר הקפיטליסטים והבורגנים בכל העולם כולו. אני לא שמעתי על בתי הסוהר הסובייטים ואינני שש לדבריו לאדם שברח מארץ ישראל ובא ומספר בגנותה של הארץ. (י. בן-צבי: רוב חבריך ברחו מרוסיה). זוהי נקודת הכובד. אני יודע שבבתי הסוהר שבאירופה יש על כל פקיד מ-15-6 אסירים ובארץ הגענו לכך שעל כל פקיד ישנם 2 אסירים ואפילו 1,5 אסירים. מר סלומון הסביר שתנאי בתי הסוהר אינם מאפשרים שמירה מסודרת. ואני מוסיף ואומר שלא רק התנאים הקשים גורמים לכך, אלא המשטר הטרור בבתי-הסוהר.

היינו בבית הסוהר בתל-מונד, ועליו מופקד קצין בשם ברייטפלד, ששינה עתה את שמו ל"מרחבי". אינני יכול לומר שהוא עשה עלי רושם מצוין, שמעתי קצת על עברו ואינני חושב ששוטר או קצין וביחוד ששרתו במשטרה בתקופת המנדט, אין אני חושב שהוא האיש המתאים ביותר להיות מופקד על שטח זה. כי אדם שהוא מפקד בית סוהר צריך להיות בראש ובראשונה מחנך.

עלי לציין עוד פרט אחד, כאשר חקרנו את האסירים ביפו ושאלנו אותם: מה הם עושים בעוזבם את בית הסוהר? הם אמרו לנו: שאיש אינו דואג להם. נדמה לי, שזה תפקידו של משרד הסעד. אדם העוזב את בית הסוהר, אין משלמים לו עבור עבודתו בבית הסוהר ואין לו דואג. ישנה אמונה מיסטית בקרב אנשי האנשים, שעצם קיומם בבית הסוהר מתקן את האדם. אולם אדם היושב מספר שנים בבית הסוהר נעקר מכל החיים והסביבה, ובצורה זו שאין דואגים לו, אנו מחזירים אותו לזרועות הפשע. כן אין סלמדים אותו מקצוע.

בדברים אלה אני רואה את עיקר הביקורת. אני ציינתי גם את החיוב, ואני אומר זאת במלוא הכרתי ובמיטב מצפוני, אינני רואה יותר מהחיוב הזה, אם כי אינני רוצה להתעלם ממנו. אני חוזר ואומר שדרוש שנוי יסודי.

י. בן-צבי:
אני מדבר אל אותם החברים שטרם ביקרו בבתי-הסוהר כי יש כאלה שביקרו ובניהם חבר הכנסת פראי ויש לו רשמים שהוא מטר אותם כאן. ואולם יש חברים שלא ביקרו, ואולי גם לא באשמתם, הייתי מביע משאלה: שנבקר שנית בבתי הסוהר. אני מציע שלא נקבל כל החלטה עד אשר יאפשרו את הדבר הזה. אין לדחות את הדבר, ונערוך את הביקור בשבוע הבא ואת החלטותינו נקבל בעוד שבועיים.

יש לי נסיון מכמה וכמה בתי-סוהר, אני יושבתי בבית הסוהר ברוסיה, וישבתי גם בזמן הצר נקולי. ואני מכיר את

בני-בני

התנאים שם, אשר לבתי-הספר ברוסיה הסובייטית - אני יודע זאת ספי חברי, שישבו שם, ואני חושב שהם מסרו דברים נכונים, אולם אני מתפלמ על חבר הכנסת פראי האזמר, שאין לו כל סוג מהמתרחש בבתי-הספר ברוסיה הסובייטית. אני מכיר את בתי-הספר הסוגר בתקופת התורכים ובזמן מפשלת המנדט, אני חושב שמחובתה של אגמאמא המשרה ללמוד ולבקר בארצות אחרות - יתכן שהיא עושה זאת, אינני יודע על כך. עליה לבקר בארצות המערב הכלתי דמוקרטיות, ובארצות המערב הדמוקרטיות.

מכל מקום התרשמותי היא, וגם המטרה סורה בכך, שיש דוחק רב בבתי-הספר, ויש להניח שיש הגדלת האוכלוסיה, ואם יהיה הסדר של שלום עם הערבים תתרבה האוכלוסיה גם בבתי-הספר, כי היא גדלה גם במשך השנתיים האחרונות. אני מתנגד לבניני לוקסוס, אבל יש להקים בנינים שאדם יוכל לחיות בהם. ברור לי שהדבר הזה קשור בתקציב.

אשר לפרטונל - אם תקבל ההחלטה המבטל, עונש מות, נצטרך לדאוג לאותם האסירים שיהיו ניזונים למאסר עולם, לכל ימי חייהם, כדי לשמור על האחרים מפניהם. שמירה על אסירים כאלה אינה דבר פרודוקטיבי, קלא ימן לנו כל סיכויים לעתיד, אבל דבר זה הכרחי ולא אכנס עתה בטאוריה, מדוע זה הכרחי.

א-ני מצטרף לדברי חבר הכנסת פראי בקשר לפושעים צעירים, אם כי אינני חושב שרוב הפושעים הם צעירים, ואם הרוב הגדול של הפושעים הם אנשים מבוגרים, ברור, כי אשמים התנאים הסוציאליים, שקיימים בכל המספרים שהביאו לידיצא חשא ולידי עבירה. יש לאפשר לפושעים חיים רוחניים - קריאה בספריה, הרצאות בסירה האפשרית, כי אני מאמין בדרך של פנשעת קלוקל המידות.

אשר להוצאת המסקנות, הן לחובה והן לזכות, הייתי מציע לדחות את הדבר לשבועיים, עד אשר שאר החברים יבקרו בבתי-הספר בעזרת האדמיניסטרציה האחראית, כדי שנוכל לדבר עם הקלינטים עצמם, ואז נראה מהם החטרונות, שהם, בודאי, לא מועטים.

ש. תובי:

אני אינני רוצה להכנס לדיון על בתי-הספר בכרית המועצות, אני רוצה לדבר על בתי-הספר הקיימים בארץ. אני הייתי בין אלה שבקרו בשית-הסוהר, ונוסף לכך היו לי הזדמנויות שונות לבקר בבתי-הסוהר השונים. בראש ובראשונה אני רוצה להעיר אי-אלו הערות בקשר למצב הקיים בבתי-הסוהר לגבי גודל בית-הסוהר. בבית-הסוהר שביפו סובלים האסירים מאד כאשר מכניסים אסירים רבים לחדר אחד, ואפילו לפעמים כפליים מספר האסירים שאותו חדר יכול להכיל. דבר זה מצמצם את אפשרויות הטיפול. כולנו מסכימים שיש הכרח בבנינים חדשים שיקלו על המצב הקיים. אבל אי-אפשר להלין פושעים צעירים בני 15-18 בחדר אחד עם פושעים מבוגרים, אשר יש להם ססורת לגבי מעשי פשע. דבר זה אפשר למנוע ויש הכרח למנוע גם במצוקה הנוכחית לגבי בנינים. נדמה לי, שאם המטרה תשים לב לכך, אפשר יהיה למצוא מקום מתאים עבור הפושעים הצעירים ולהפרידם מעל המבוגרים, ולתת להם טיפול מיוחד שהם זקוקים לו.

אשר להפליה בקרב האסירים - אתם, ודאי, שמעתם שיש שתי אוכלוסיות: אוכלוסיה ערבית ואוכלוסיה יהודית. שמענו דברים שאושרו אחר-כך על-ידי סיפורים, שישנה הפליה בבתי-הסוהר ביפו ובתל-מונד, שאף כל העבודה השחורה, כגון: רחיצת רצפות ועבודות נקיון שונות, עושים האסירים הערבים. אני גם ראיתי בסו עיני שרק האסירים הערבים עובדים בעבודות אלו. אני מבקש לבדוק אם קיים דבר כזה? אני עומד על כך שיהיה יחס שווה לכל האסירים. כן הדבר לגבי מקום המצאם של האסירים הערבים בכלא יפו. בבית-הסוהר ביפו ישנה מחלקה תורכית, ישנה ולא טובה ביותר, אם כי גם המחלקות האחרות אינן טובות ביותר, ובמחלקה התורכית הזו נמצאים האסירים הערבים, והאסירים האחרים נמצאים במחלקות אחרות, שהן חדשות יותר. יתכן וכיום השתנה המצב, אולם כזה היה המצב כשאני מצאתיו. כאשר התעניינתי ושאלתי לפשר מצב זה, ענו לי שיש כאן סידור מיוחד, אני אשמח לדעת שהפליה כזו אינה קיימת.

ת. טובי:
אשר לטיפול באסיר בתוך בית-הסוהר - שמענו, וכל חברי הועדה שבקרו בבית-הסוהר שמעו, שהיו מקרים שנתנו מכות לאסירים. אני אביא דוגמא: בבית הסוהר בתל-מונד היה אסיר דרוזי, והוא פנה אלינו בחלונה שמכים אותו. אחרי מספר חדשים שמעתי, שאדם זה אחרי שקבל מכות רצה בצורה שיטתית, רצה לאבד את עצמו לתת ולא יכול היה לסבול את המכות, ובלע כפית. מבית-הסוהר בתל-מונד היו נאלצים להעביר אותו לבית-החולים ועשו לו ניתוח קשה, ואחרי הניתוח העבירו אותו לבית-הסוהר ביפו. קשה לטשטש מקרה זה. אני פניתי בענין זה לשר המשטרה, והוא ענה לי, אך התשובה לא ספקה אותי. ברור, כי שיטת המכות נמשכת, אולי עתה מכים קצת פחות את האסירים. אני אינני רוצה לדבר על העצורים ששם נעשים דברים איומים, אני מדבר רק על אותם האסירים שכבר נשפטו, יש הכרח לטפל באסירים בצורה חינוכית, ואין להכותם.

אשר לאוכל - כאשר בקרנו, לפני כ-6 חדשים שמענו שכל האסירים שבעי-רצון מהאוכל, אולם, לצערי השחנה המצב מאז, ומדי פעם מגיעות תלונות בקשר ל~~ל~~§§ לכך, שהאוכל אינו מספיק ואינו טוב. אני מבקש לבדוק דבר זה, ולהביא לנו תפריט מהאוכל הנתן לאסירים, על-כל-פנים יש לבדוק דבר זה מחדש.

ראינו ש שנה, כביכול, ספריה

בבית-הסוהר.

ענה נחקלה ספריה גדולה ממשרד החינוך.

מר סלומון:
מטעם משרד המשטרה

ת. טובי:
הספרים הנמצאים בספריה זו הם לשימוש השוטרים, והאסירים אינם משתמשים בה, כי אין נוחנים הדרכה מתאימה לאסירים. בראש ובראשונה יש צורך להרחיב את הספריה בבתי-הסוהר ולהדריך את האסירים, כיצד לקרוא ספר? כי לא מספיק שישנם ספרים, ואיש אינו יודע על קיומם. נוסף לכך, לא ברור מדוע הנהלת בתי-הסוהר אוסרת על האסירים להכניס ספרים משלהם. כל אסיר הרוצה להכניס את ספרו הפרטי לבית-הסוהר, אוסרים עליו דבר זה, או ששמים על הספר את הגושפנקא של בית-הסוהר, ובזה הופך הספר לרכוש בית-הסוהר, והאסיר בצאתו לחופשי אינו יכול להוציאו. הנהלת בתי-הסוהר צריכה להיות מעוניינת שהאסירים יקראו ספרים. יתכן ויש להתנגד להכנסת ספר לבתי-הסוהר המלמד, כיצד מבצעים את הפשעים. אבל אם הספר הוא ספרותי או פוליטי, אין להתנגד להכנסת ספרים אלה לבתי-הסוהר. גם בקשר לעתונות ישנה הפליה. אני התעניינתי ורציתי לדעת, אם הם מקבלים למשל, את העתון "אל-אתיחאד" וראיתי שהם מקבלים רק את העתונים "אל-יום" ו"חקיפת אל-אמר". אני מבקש שישמו לב לדבר הזה שבתי-הסוהר יקבלו את כל העתונים.

בהתאם לתקנות בתי-הסוהר, נהוג שאין לבקר אסיר שהוא אסור למטה משלושה חדשים, פרט לעורך-הדין שלו, אבל לקרובי משפחת האסיר ולאשתו - נאסר עליהם לבקר. דבר זה היה נהוג בחקופת המנדט, אבל אין להחזיק אסיר מנותק מכל משפחתו, יש צורך לאפשר לקרובי המשפחה לבקר ולו רק פעם בשבוע. יתכן ודבר זה יכביד על בתי-הסוהר, אבל יש לאפשר את הביקורים האלו.

אשר לאסירים הפוליטיים - יתכן ותאמרו, כי אין אסירים כאלה אצלנו, בטלוא מובן המלה, אבל דבר כזה קיים. היו אנשים מנצרה ומכפרים שונים בגליל שנשלחו לבתי-סוהר עבור חלוקת כרוזים, או השתתפות בהפגנה. אני טוען שאלה הם האסירים הפוליטיים, והם אינם יכולים לשבת יחד עם כל הפושעים. באסירים אלו מוכרח להיות טיפול מיוחד בתוך כחלי בית-הסוהר, ואפילו יש להקצות להם מחלקה מיוחדת - זוהי זכותם, ודבר זה נהוג בכל הארצות. לכן אני חוזר ומבקש שהועדה תסליץ על הקמת מחלקה כזו.

מר סלומון:
מטעם משרד המשטרה

שמעתי שחברי הכנסת: פראי, בן-צבי וטובי שמו בעיקר את הדגש על הנערים הצעירים. ברצוני להפנות את השומת לבכם, כי הדבר דורש ויכוח מיוחד. אני, אמנם מייצג כאן משרד מסלתי מסוים, ואינני נכנס לתחום של משרדים אחרים, יתכן ודבר זה שייך לוועדת השרותים הציבוריים. אולם ברור, כי ענין הפושעים הצעירים קשור במשרד הסעד, ואנו סובלים קשות מעבריינים צעירים אלה.

י. גורי:

לצערי לא יכולתי להשתתף בביקור שנערך בבתי-הסוהר, ולא אוכל לתת חרומה גדולה לויכוח הזה, וכל מה שאומר זה אולי הלך נפש ולא מראה עינים, ועל-כן יתכן והדברים יהיו שלא לענין. אני אעיר כמה הערות כלליות. נדמה לי, שאנו עוסקים בדברים שכמעט ואין להם פתרון, כי כאשר מדברים על סידרי בתי-הסוהר יש לאחד זאת עם ויכות על סידרי החברה. אני רק רומז כאן למשהו, כי הפושעים הם פונקציה של החברה. זאת אומרת שהחברה היא במידה ידועה פושעת, אלא שיש פושעים שחוקי החברה מגינים עליהם ויש פושעים שהפרו את חוקי החברה ומושיבים אותם בבתי-הסוהר, ואי-אפשר לרפא את החברה מפשעיה על-ידי סידורים טובים בבתי-הסוהר כשם שאי-אפשר לעקור את הפשעים כל זמן שאין משנים את סידרי החברה.

עד כאן דברים שלא לענין. למשל, בכל חברה ישנם מספר אנשים שהם אלכוהוליסטים, והם החרבו בזמן האחרון במדינה. ואנו מחקים בזה מדינות אחרות והופכים את ענין האלכוהול למקור הכנסה. כאשר המדינה תושבת שתקציבה אינו מספיק לה לחרבות וחינוך - ישלה הכנסה מן האלכוהול. צא ולמד באיזה מעגל קסמים אנו נמצאים. ברור, כי במידה שירבו לשנות אלכוהול יתרבו הפושעים והפושעים. פעם חקרו במשך 200-150 שנה משפתה אחת, אשר ראש המשפחה היה אלכוהוליסט, ומצאו, כי במשפחה זו, היה מספר מסוים של זונות פושעים ומשוגעים. אם מסתכלים על הדברים באספקט יוחר רחב, נראה, כי אנו הורסים ביד אחת מה שאנו בונים ביד השניה.

אוצם במשטר הקיים שלנו, יש לשמור

מכל משמר, על דברים אלה: א) יחס אנושי §§§§ לאותם האנשים היושבים שנים בבתי-הסוהר, כי אינני בטוח שאם מכים את האסירים - נלחמים במידה מספקת באחראיים, §§§§ המעשה - באים על עונשם התמור ביותר. שאם לא כן אין כל תקנה, ואין כוונתי רק למכות, אלא גם בשטחים אחרים. אני הגיתי פעם בבית-הסוהר ועד אשר העבירו אותי ליחס מיוחד, §§§§ נמצאתי כמה ימים יחד עם כל האסירים וראיתי מהו המצב ברור, שאם לא יכניסו כאן סיגנון אחר, וְגַדַּאִּנְשַׁמַּע נִימָה אנושית - אין כל תקוה. אני מתייחס בביקורת קשה, כאשר אני שומע שמעבירים מישהו ליחס מיוחד, כי עתה אני רק מבין, מה פרוש הדבר שמחלקים את האנשים לשני סוגים, ומשאירים חלק מהאנשים בגסות ובנבלות וביחס של מכות. אינני יודע באיזה מידה שומרים על יחס אנושי כלפי האסירים? ובאיזה מידה אותם האנשים שאנשים נוהגים כך - באים על עונשם?

ב) שאלת העבודה - אמנם נעשו החלוח

בשטח זה, אולם אינני יודע עד כמה הן רציניות. ברור, כי עבודה §בכלל, ועבודה חקלאית, בפרט, באויר התופשי - יש בזה כדי להבריא את הנפש. גם העבודה בחדר סגור, יש בה כדי להבריא את הנפש, לא כל שכן - עבודה חקלאית.

ג) סידורם של האסירים לאתר יציאתם

מבית-הסוהר - חבר הכנסת פראי, כבר הזכיר זאת, אולם אני רוצה לחזור ולומר, כי האנשים בצאתם מבית-הסוהר חוזרים לסורם. וחבל, משום שישנם אנשים שאפשר להתזירם למוטב, והחברה עושה משגה כלפיהם, בזה שאינה יוצרת את התנאים המינימליים ההכרחיים, כדי לתקן את האדם. השאלה: מה המטרה בהפלת עונש? אם המטרה היא עונש בלבד - הרי טובים כל הסדרים הרעים. אולם אין להעניש בלבד, יש להוסיף לעונש גם מטרה חיובית ולדאוג לעבודה חינוכית גם בתוך כחלי בתי-הסוהר. יש לראות את שורש הענין, כי אם אדם הודה במעשה הפשע שבצע - יש בזה כבר כדי להועיל, ואין להסתפק רק בהטלת עונש, אלא יש לחפש דרך לתיקון הנפש. דברי הם מאד כלליים, יתכן ומתוך הסתכלות, יכולתי להיות שותף להצעת §תיקון.

שב/רב

י. גורי:

אשר לענין הביקורים בבית-הסוהר - אינני מבין את ההגבלה הזו שאין לבקר אסיר שנדרש לתקופה ארוכה, בטרם ישב בבית הסוהר שלושה חדשים. בעיני נראה הדבר נטול כל הגיון, זה אחד השרירים הבלתי אנושיים של המשטר הקודם, והודם את אשר רוצים לתקן, כי זהו הביטוי הטובהק ליחס אכזרי, כאשר אין נותנים לקרובי משפחת האסיר לבקר במשך שלושה חדשים.

מר סלומון:

ענין הביקורים - זהו חוק יסודי מאוד.

מטעם משרד המשטרה

ז. וורהפטיג:

ברור, שזה שחטא מקבל את עגשו, אולם לנו חסרה בישה מתאימה לכל הדבר הזה. היחס לאסיר אינו צריך להיות תלוי בטוב העבירה שנאע. בזמנו פניתי לשר המשטרה, אטרם קבלתי תשובה על כך, בקשר לאסיר שעבר על עבירת הספירות, הצורה בה התייחסו לאותו אסיר, היתה שלא לכבודו של האדם. אני קראתי ב"הדור" כיצד התייחסו לאותם הספרים בבתי-הכלא, והתייאר היה גם למדי. דין-וחשבון זה שלחתי לשר המשטרה ולשר המשפטים, ושאלתי אותם: האם זהו היחס המתאים שיש להתייחס כלפי העצורים? האם זהו יחס הוגן? האם אין בזה כדי רמיסת כבוד האדם? משר המשפטים קבלתי תשובה שהוא מצטרף לדעתי, אולם אין הדבר בתחום סמכותו, והדבר שייך לשר המשטרה. שר המשטרה ענה שקבל את מכתבי ותו לא. יתכן וכשם שיש יחס מיוחד לטובה, יש גם יחס מיוחד לרעה, שמתייחסים בו כלפי הספרים. היום נהוג הדבר כלפי ספרים ומחר ינהגו כך לגבי אסירים אחרים. אני חושב שכבוד האדם באשר הוא אדם - צריך להיות יקר לכולנו.

ועתה אני רוצה להעיר אי-אלו הערות

מעשיות. אחרי שנשמע את תשובת מר סלומון נוכל לסכם את דרישותינו. אולם, כפי שאני רואה ישנה כאן גטיה לדרוש מהמשטרה להקים בנינים נוספים לבתי-הסוהר. אולם, עד אשר יבנו בתי-סוהר אלו, קיימת בעית 30 נשים אסירות. אני חושב שאפשר היה למצוא הסדר זמני מתאים בשבילן. בנין בית-הסוהר ברמלה, שאתם עומדים להקים - זהו ענין ממושך שימשך, בודאי, שנתיים, ועל כן יש למצוא עבור נשים פושעות אלה, בית סוהר מתאים.

אני מחשיב מאוד את השנויים שיש להכניס

בבתי-הסוהר. ענין התשלומים לאסירים עבור עבודתם - דבר זה יש בכוחו, כדי לעודד את האסירים לעבודה. כן, יכול כסף זה להועיל לאסיר בצאתו לחופשי. אין אני חושב שהכסף צריך להנתן לו מדי יום ביומו, אלא הכסף צריך להיות שמור עבורו, ובצאת האסיר לחופשי יוכל להסתדר ולא יצטרך להתחיל שוב במלאכת הגנבה. הטוענה הצבורית צריכה להתרכז ולטפל באסיר סמוך ליציאתו לחופשי, ובתקופה הראשונה לאחר יציאתו. יש להתחקות על דרכי האסירים בצאתם מבית הסוהר. באסיריקה חקרו ועקבו אחרי דרכם של האסירים שיצאו לחופשי ולמדו כיצד להתייחס לאסירים בבית-הסוהר למען לא יחזרו אליו במהרה. בהמשך הדיון נצטרך לדון גם באותם האסירים שנידונו לעונש מות, והעונש לא בוצע. יתכן, וועדת הפנים תבקש חנינה עבורם, כי כפי שהדבר מסתם בוועדת חוקה, חוק ומשפט הדיון בחוק עולם מוות - הוא דבר ממושך, מאחר שהחליטו לשמוע את חוות דעתם של עדים מסוימים.

מהו הנוהג לגבי הכנסת אוכל וספרים

מן החוץ לאסירים? יתכן וביום מ' נעוד שבועיים נוכל לערוך ביקור נוסף בבתי-הסוהר.

מר סלומון:

מטעם משרד המשטרה
אכור להכניס לאסירים מוכל מן החוץ, בתקופת מסלמת המנדט היו מוסדות שונים מכניסים אוכל, וגם כיום הם יכולים לעשות זאת, במקרה של חגים מוסלמיים ונוצרים גם אנן יכולים לעשות זאת. אבל באופן פרטי אי-אפשר להכניס אוכל.

אשר אצאא להכנסת ספרים פרטיים

לאסירים - זה אחד החוקים המנדטוריים נטולי ההגיון.

אני מודה לכם על האפשרות שנתתם לי להשיב
על השאלות שנתעוררו פה בויכוח זה. אני
רוצה להעיר הערה כללית אחת והיא על היחס

מר סלומון:
מטעם טשרד המשפטים

הרציני שאתם מגלים לכל הענין הזה.

אני מנסה לשפוך אור, דוקא, על הצד השלילי
של הפרובלמה הזו, ואני עושה זאת מתוך הכרה ברורה, שלא ייעשה כל צעד
קדימה עד אשר הכנסת והציבור לא יראו את המצב לאשורו. יתכן, ויש צורך
ברפורטוז'ות מסוימות, על סנת שהציבור ידע את הנעשה, כי מאז גמר המאבק
שלנו עם המעצמה הסברטורית, נכנסה השאננות בצבור ואין מתעניינים בעבריינים.
נדמה לי, שיש להתחיל מאותה נקודה שחבר הכנסת גורי דבר עליה והיא: מהי
המטרה בעונש? שרות בתי-הסוהר לא הוקם, עם קום המדינה, רק בינואר 1949
היתה התייעצות אסטויסט, ואיש לא רצה לספל בעניינים כגון אלה, מתוך הבנה
שהמטרה איננה עונש אלא הגנת הציבור מפני פושעים ותיקון העבריינים. ואיש
לא השלה עצמו שאפשר להכניס שיטת תיקון גשמות בשטח כה מופקר שנשאר לנו
כירושא מחקופת הסנדס הבריטי. בזמנו בקרנו בנתי-סוהר שונים בעכו וביפו,
ואני מודה, שאיננו משלים את עצמנו שעדיין אפילו לא עלינו על הדרך למען
התחיל בצעד הראשון לספול בעבריינין. אומנם, אנו מכינים עצמנו בחומר
מתאים ובספרות מתאימה לקראת אותם הימים בהם נוכל להפעיל שיטה לתיקון
נשמת העבריינין. איני בא להגן על דרכנו, אני אומר את הדברים במלוא
האחריות.

אשר לספול בעבריינין על סנת לתקנו - ישנם
כמה פליאטיבים, ואני מזמין את אלה מחברי הוועדה שטרם ביקרו בנתי-הסוהר
לראות שאנו עושים את המכסימום שאפשר לעשות, וזהו מה שאנשי המנגנון
מסוגלים לעשות. רוב עבודת המנגנון היא - שמירה. אנו בדקנו את תקן שרות
בתי-הסוהר וראינו שמתוך 245 איש, כארבע חמישיות מהם, הם אנשי משטר.
ברור, כי סורי השמירה בנתי הסוהר אינם כה משוכללים, וכל היכולת שלנו
הולכת בעיקר לשמירה. אולם, עלי לציין, כי יש בנתי הסוהר מורים לעברית,
ישנם מרצים קבועים למספר מקצועות מסוימים, אם אפשר לכנותם "מקצועות" -
דברים אלה מעסיקים את האסירים משעה על שעתים בכל יום. כל זה נעשה
בצורה שיטתית, משום שאין מסינים את האסירים ~~בין מנינים אונם ואין~~
מעבירים אותם בדיקות פסיכוסכניות, ועל כן איננו יכולים להפעיל עדיין
את שיטת תיקון הנפש.

דובר כאן, כי אין אומרים על יחס אנושי
לאסירים - נדמה לי, כי פני הדברים השתנו מאז ועד עתה. כן שונו הדברים
לגבי עבודת האסירים, אם כי איני אומר שהעבודה שהם עושים היא פרודוקט-
טיבית.

אשר להכאת האסירים - אני טודע כאן
בפני וועדה זו, שאיני רואה שנהוגה כל שיטה אכזרית בנתי-הסוהר, ואם
מישהו ישכנע אותי שזה כך, אני מוכן להסתלק מתפקידי. בנתי-סוהר פירושו
כפית החוק על ידי ציבור מאורגן, ואם המחוקק קבע שיש להחזיק אדם כלוא,
ומאחר שהוא מפר את הסדר בבית הסוהר ומתקומם, נראה לי הדבר למאוד
אנושי, אם משתמשים בלחץ פיסי, כדי להחזיר את הסדר על כנו. אני עושה
כמיטב יכולתי שהדברים לא ייעשו, אולם עליכם להבין כי בתנאי בית-הסוהר
כיום ובצפיפות האיומה, קשה להסביר את הדברים. אני מציע לכם לברר אם
ההכאה היתה מתוך רצון רע, או באה עקב סיבת מסוימת? דובר כאן, שהכו
דרוזי אחד - הרי תבינו כי בית הסוהר אינו מעוניין בחקירה ואינו משתמש
באמצעים שונים כדי להוציא ורוי מסוים מן הנאשם. אשר לכפית שבלע אותו
אסיר דרוזי - דבר זה הפך אצל האסירים לשיטה, וישנם כבר 10 אנשים שעשו
זאת, כי בליעת כפית אינה מסוכנת, ומאפשרת להם שהיה ממושכת בבית חולים.
עלי להוסיף, כי היתה תקופה והאסירים היו הופכים את המזלג לפגיון -
דברים אלה הם טיוחדים לבית סוהר. אולם אני מוכן לחקור מקרה זה. לי
לא ידועים מקרי הכאה מתוך גלויי סדיזם, ואם היו קורים מקרים כאלה -
לא הייתי מהסס להטיל עונש החסור ביותר על אותו אדם שעשה זאת. אאא

אשר למזון בנתי-הסוהר - נכון הדבר,
כי מאז בקרתם שם, הופחתה סנת המזון אולם גם סנת המזון לאוכלוסייה
הכללית, אף היא הופחתה. החל מחודש מאי שנה זו שפרנו שוב את המזון,
והוא בסידה ידועה יותר טוב מן המזון הניתן לאוכלוסייה הכללית, ובמקרה
שתופחת סנת המזון לאוכלוסייה הכללית - תופחת גם בנתי הסוהר. אתמול
ערכת ביקור פתע בבית הסוהר ואכלתי אתם, ומנת המזון היתה מספיקה בהחלט
והיא טובה מזו הניתנת לאזרחים. בזמנו, כאשר ערכנו את הביקור אכלנו את
מנת המזון הניתנת לאסירים, נדמה לי, שהיא היתה טובה למדי. הם מקבלים

ועדת הפנים
26.12.50

שנ/רב

מר סלומון:
מטעם משרד המטרה

את זאת קובע החוק המכיר רק בסוג מסוים של אסירים, והם העצורים לפי תקנות 111, עצורים אלה אנו מחזיקים בתא מיוחד, והוא התא הטוב ביותר שישנו בבית הסוהר ביפו.

לגבי מנהלת בית הסוהר - אין לנו עדיין אפשרות לסגרגציה מיוחדת וקשה לנו להפריד את הילדים מעל המבוגרים, דבר זה עולה לנו במאמצים רבים. כן קיימת הוראה מיוחדת להחזיק בנפרד את העצורים החדמיניסטרטיביים, ובשלב זה של דוחק כה רב, אינני רואה כל אפשרות אחר.

אשר לעונש מוות - הגשתי דין וחשבון מיוחד לממשלה ולעתונות. בזמנו התחיבה הממשלה שלא להוציא לפועל את פסקי הדין של עונש מוות. בתי-הסוהר מחזיקים את הנידונים למוות בתנאים מיוחדים למשל, נותנים להם אוכל טוב יותר, כי הכוונה שאסיר נמצא בתא כזה יומים או שלשה ימים. אולם עתה איש בתאים אלה 7 אנשים - אוכלוסיה קבועה, הנשיא נתן חנינה לכמה מהנידונים למוות ועתה נשאר רק 7 איש. האלה היא חמורה למדי, כי עדיין אין בידינו חוק המבטל את עונש המוות, ועל כן יש למצוא סידור ביניים ולקבוע חוק מסוים: שהאנשים שנידונו למוות, ומתוך התחיבות הממשלה שלא לבצע בפסקי דין אלה, יוחלף עונש המוות במאסר עולם.

אני מודה לכם על ההתענינות הרבה בשאלה זו, ומתוך הויכוח הקונסטרוקטיבי והרציני, תמצא הועדה דרך לעזור לנו במתן המאצותיה במקום הדרוש.

י. בן-צבי:

(א) בזמנו הובטח לנו שימסר לנו חומר אינפורמטיבי - ועדיין לא קבלנו אותו.

(ב) הייתי מציע, כי נקבע עתה את מועד הביקור בבית הסוהר.

י. גורן:

מר סלומון הסביר לנו, כי הם עומדים לשנות את תקנות בתי-הסוהר. אולם בזמנו מסרנו לשרים סמכויות, יתכן והן רחבות מדי, אולם סמכויות אלה מקנות לשרים אפשרות לחוקק חוקים בצורת צווים, הייתי רוצה לדעת אם ישנם תקנות כאלה בבתי הסוהר?

מר סלומון:

מטעם משרד המשפטים
בשנת 1946 כנראה, שלא היה סיפק בידי כחוקק המנדטורי לתקן תקנות רבות, לכן במסעיף מסוים בחוק הוא נתן תוקף לסוכניו לשנות את החוקה. עתה כשנתקן את התקנות משנת 1946, נוסף הערה, האומרת שהשר יכול לקבוע דברים לפי ראות עיניו.

א. פראי:

אני מציע, כי נסכם עתה, למרות שהיתה הצעה שגדחה את הסיכום עד לאחר הביקור. אני מזהיר מפני קבלת הצעה זו, כי אי השתתפות החברים גרמה לכך שענין זה נמשך זמן ממושך, לכן אני חוזר ומציע שנסכם, מה שאפשר לסכם.

נוסף לכך, ישנם לפנינו עוד שני ענינים רציניים: (א) טפולו של משרד הסעד באסירים המשוחררים. (ב) ענין הפושעים הצעירים. מאחר שוועדת הפנים עוסקת בפרובלמת האסירים, תזמין הועדה את באי-כח משרד הסעד המטפלים בענין זה, לנוכחות מר סלומון. אפשר לתאם את הדיון, עד לאחר הביקור בבתי-הסוהר.

בזמנו הובטח לנו ביקור נוסף בענין מוסדות נוספים. בבית הסוהר ברמלה, ובאחד מבתי הכלא המשטרתיים.

י. בן-צבי:

אני מתחשב בעובדה שחברים היום חברים רבים ועל כן אצאם אי אפשר לקבל החלטות סופיות. אולם עד כמה שאפשר נסכם עתה את הדברים, ואין זה אומר שנבעלו השערים להצעות נוספות.

י. גורן:

אף אני חושב שישנם דברים שאפשר לסכם עתה. ואשר לשאר הענינים - הייתי מציע שתנתן לחברים שהות לעיין בפרטי-טפלים ולהעלות אי-אלו סיכומים.

ט ח ל י ט י מ:

לצאת מירושלים ביום ה' 4.1.51 לריחוד

שנ/רב

קשה להניח שתוכלו כיום אחד לבקר במוסדות רבים, אם בתקרו בניית הסוהר ביפו ובתל-סונד, לא תספיקו לבקר במוסדות משרד הסעד.

מר סלומון:
סטעם משרד המשטרה

אני עוד אבוא בדברים עם משרד המשטרה, כצ' לקבוע גם את ענין התחכורה.

היו"ר ז. וורהפטיג:

אשר לעבריינים הצעירים הקשורים במשרד הסעד, ולדאגת משרד הסעד לאסירים המשוחררים - אני אבוא בדברים עם יושב-ראש וועדת השרותים הצבוריים למען לא תתנקש ועדה אחת בסמכויות ועדה אחרת. ואם נחליט שהענין שייך לוועדת הפנים, מאשר שהיא דנה עתה בענין בתי-הסוהר, נוכל לקרוא לאנשי משרד הסעד. אם וועדת השרותים הצבוריים לעמוד על כך שהענין שייך לה, יתכן ונקיים שישיבה משותפת לוועדת השרותים הצבוריים ולוועדת הפנים.

אני חושב שכולנו נסכים לכך שיש לפנות בכתב ליושב ראש ועדת הכספים ולהודיעו, כי אחרי דיון ועיון בשאלת בתי-הסוהר קבלנו החלטה להמליץ ולדרוש מוועדת הכספים תקציב מיוחד להקמת בתי-הסוהר ברמלה. העתק מכתב זה יש לשלוח לשר האוצר.

כן יש לפנות בכתב לוועדת החוקה, חוק ומשפט ולהודיעה, כי וועדת הפנים דנה בענין בתי-הסוהר ונתקלה בקשיים שונים, מאחר שהכנסת התחיבה שאין לבצע את עונש המוות עד החקבל החלטה מסויימת בקשר לכך. לכן מבקשת וועדת הפנים לזרז את הדיון בשאלה זו ולמצוא הסדר מתאים, עבור 7 האסירים שנידונו למוות, והאחרים שידונו אותם למוות, בצורת החלפת פסק-דינם במאסר עולם. העתק מכתב זה יש לשלוח למשרד המשפטים.

כן נבקש את מר סלומון להמציא לנו את העתק תקנות בתי-הסוהר הנהוגות כיום, וכן את פקודת בתי-הסוהר.

וועדת הפנים מביעה את משאלתה שמר סלומון ימציא לנו בהקדם תיקון התקנות בשטח הביקורים, וכן להרשות למשפחה להכניס לאסיר אוכל, עד לגבול מסוים. אולם בקשר למשאלה האחרונה, לגבי האוכל, אם אין הסכמה כללית לא נוכל לבקש זאת.

מ ח ל י ט י מ :

לדרוש הסדר מתאים לבקורי משפחת האסיר.

תופיק טובי:
בקשר להכנסת ספרים לאסירים - יש לבקש שלא ישימו בבית הסוהר את חותמת בית הסוהר, כדי שהאסיר בצאתו יוכל לקחת את ספרו.

מר סלומון:
סטעם משרד המשטרה
אני אבדוק את הדבר שנית.

היו"ר ז. וורהפטיג:
מה בקשר לשיפור בית הסוהר לנשים?

מר סלומון:
סטעם משרד המשפטים
אינני רואה כל אפשרות לסידור הענין בזמן הקרוב ביותר. חבר הכנסת ילין-מור מבקר בקביעות בבית הסוהר ואף הוא נגע בשאלה זו, אולם איני רואה אפשרות לפתרון בעיה זו.

היו"ר ז. וורהפטיג:
אשר לתשלום לאסיר תמורת עבודתו - הוא יקבל את הכסף בצאתו לחופשי וזה יאפשר לו סדור ראשון בחייו.

מר סלומון:
סטעם משרד המשפטים
תסכים אתי, כי קשה לסדר בבית הסוהר עבודה פרודוקטיבית, ואם נשלם עבור עבודות בלתי פרודוקטיביות, יהיה בזה נטל כבד על התקציב ללא כל הצדקה. אני טענתי שבמתן תשלום לאסירים יש לחשב את ענין הוצאות החזקתו של האסיר.

ת. טובי:
אני מבקש שמר סלומון יבדוק שנית את ענין ההפליות. ואם סיים דבר כגון זה ידא

ועדת הפנים
26.12.60

שנ/רב

ת. טובי:

מר טלוסון, להחדרת השויון בין האסירים.

אני מביע בשנית את החנגדותי לקבלת איזה
שהן החלטות עתה.

י. בן-צבי:

אני סזכיר, כי עלינו לשטוע את סקירתו
של שר הפנים ולסכסה. ולענין בתי-הסוהר

י. גורי:

נחזור לדון אחרי הביקור.

הישיבה נועלה בשעה 11.30